

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 12 maja 2014r.

Pozwem skierowanym przeciwko (...) Bank (...) Spółce Akcyjnej w K. powód Ł. G. domagał się zasądzenia od pozwanego banku kwoty 9 500 zł na rzecz Stowarzyszenia Pomocy (...) w S..

Jako podstawę faktyczną żądania powód wskazał, że w dniu 23 listopada 2012r. próbował zlikwidować konto jego nieletniej córki N. w oddziale pozwanego w K. przy ul. (...). Powód miał podać pracownikowi banku swój nr pesel i uzyskać informację, że pod nr pesel powoda nie widnieje takie konto. Zdaniem powoda takie zachowanie było nie do zaakceptowania ponieważ pracownikowi musiało się wyświetlić zarówno konto powoda, jego żony i córki, dlatego zostawił w oddziale pozwanego dyspozycję zamknięcia rachunku wraz z kartą bankomatową córki N.. Wskazał, że całe zdarzenie miało miejsce przed godziną 16 i zaraz po wyjściu po godzinie 16:05 wszedł poprzez Internet na stronę (...) Bank (...) i ustalił, że subkonto córki N. nadal widnieje w systemie bankowości elektronicznej pozwanego. Następnego dnia w sobotę powód miał udać się do otwartego oddziału Banku i ustalił, że subkonto córki nie jest już widoczne przy jego koncie jednak nie jest zamknięte. Dalej wskazał, że 24 listopada miały miejsce urodziny córki która uzyskała pełnoletność i konto mogło zostać zamknięte jedynie przez córkę osobiście, co niezwłocznie uczyniła.

Powód wskazał, że pozwany bank nie uznał jego oświadczenia woli w dniu 23 listopada 2012r. i nie zamknął subkonta nieletniej córki N.. Powód skierował do pozwanego pismo żeby wyjaśnić całą sytuację, które zostało potraktowane jako reklamacja. Oprócz standardowych przeprosin uzyskał informację, że rachunek córki został zamknięty zgodnie z jego dyspozycją w dniu 24 listopada 2012r. co zdaniem powoda jest niezgodne ze stanem faktycznym ponieważ konto zostało zamknięte na wniosek córki.

W takim stanie faktycznym powód wskazał, że opisana sytuacja naruszyła dobra osobiste powoda, a w szczególności jego wolność wyboru której elementem jest poszanowanie dla oświadczeni woli, które w tym przypadku zostało całkowicie zignorowane. Powód argumentował, że brak nadania mocy prawnej jego oświadczeniu woli przez pozwanego podważa fundamentalną zasadę zaufania do instytucji bankowych będących elementem demokratycznego państwa prawa. Powód zaznaczył, że jego zdaniem utrudnianie zamknięcia kont nieletnich dzieci w czasie zbliżania się daty uzyskania przez nich pełnoletności jest celową, naganną praktyką ze strony banku, który to mechanizm ma na celu pozyskiwanie nowych, młodych klientów. Wskazał, że w sytuacji gdy jego dyspozycja uniemożliwiałaby przekształcenie subkonta córki na jej konto osobiste, po prostu nie przyjęto oświadczenia woli powoda. Jako podstawę swojego roszczenia powód wskazał przepisy art. 23 k.c. i art. 24 k.c. oraz podkreślił, że zadośćuczynienie którego się domaga powinno mieć przede wszystkim wymiar prewencyjny.

W odpowiedzi na pozew pozwany Bank domagał się oddalenia powództwa i obciążenia powoda kosztami procesu.

Pozwany wskazał, że żądanie powoda jest bezzasadne i nie ma pokrycia w stanie faktycznym sprawy. Podniósł, że w ramach istniejących instrumentów ochrony cywilnoprawnej ochrona dóbr osobistych ma charakter wyjątkowy w związku z czym sięganie do jej mechanizmów powinno następować z odpowiednią ostrożnością i powściągliwością bez tendencji do sztucznego poszerzania katalogu tych dóbr. Podniósł pozwany, że dobrem osobistym jest wartość, immamentnie złączona z istotą człowieczeństwa oraz naturą człowieka, niezależna od jego woli, stała, dająca się skonkretyzować i zobjektywizować. Podkreślił pozwany, że w przedmiotowej sprawie na tle pojmowania dóbr osobistych nie można uznać, że powoływanie się przez powoda na naruszenie jego dóbr osobistych związanych ze sferą wolności wyboru odpowiada kryteriom wynikającym z art. 23 k.c. i uzasadnia udzielenie mu ochrony na podstawie art. 24 k.c.

Pozwany podniósł, że twierdzenie powoda, iż pozwany w sposób bezprawny odmówił wykonania zamknięcia rachunku bankowego, którego posiadaczem była małoletnia wówczas córka powoda czym naruszył jego dobro osobiste, jest zupełnie bezzasadny. Zdaniem pozwanego nie doszło do naruszenia żadnego dobra osobistego powoda a przy tym podkreślił, że powód działał w imieniu i na rzecz małoletniej córki. Podkreślił, że za dobro osobiste jest uznawana sfera

życia prywatnego danej osoby oraz, że przy ocenie naruszenia tego dobra osobistego należy się posługiwać kryterium obiektywnym. Dlatego zdaniem pozwanego trudno uznać iż poprzez niewykonanie dyspozycji zamknięcia rachunku bankowego nastąpiło naruszenie jakiegokolwiek dobra osobistego powoda. Co najwyżej zdaniem pozwanego sprawę należy rozpatrywać jako nienależyte wykonanie umowy, a w takim przypadku powód nie będąc stroną umowy rachunku bankowego nie może wysuwać żadnych żądań.

Pozwany przyznał, że w dniu 24 listopada 2012r. po rozpatrzeniu dyspozycji N. G. dokonał zamknięcia rachunku o nr (...) oraz zamknięcia karty płatniczej do rachunku, co oznacza, że pozwany nie uchylał się od wykonania zlecenia.

Na rozprawie strony podtrzymały swoje stanowiska.

Sąd ustalił:

W dniu 30 września 2008r. pomiędzy (...) Bank (...) S.A. w K. a N. G. reprezentowaną przez ojca Ł. G. została zawarta umowa rachunku bankowego, umowa o kartę debetową, umowa o korzystanie z systemów bankowości elektronicznej dla klientów indywidualnych (zwana dalej umową rachunku bankowego). Na podstawie umów Bank zobowiązał się m.in. do prowadzenia na rzecz posiadacza rachunku indywidualnego rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego Konto z L. S. o nr (...). Jednocześnie Bank wydał użytkownikowi N. G. kartę debetową. /dowód: umowa z dnia 30.09.2008r. k. 63-65/

Przy zawieraniu umowy powód Ł. G. działał jako przedstawiciel ustawowy małoletniej N. G.. /dowód: umowa z dnia 30.09.2008r. k. 63-65/

W dniu 23 listopada 2012r. powód Ł. G. pozostawił w oddziale (...) Bank (...) S.A. w K. przy ul. (...) pisemne oświadczenie w którym domagał się zlikwidowania subkonta direct o numerze (...) oraz zdał kartę bankomatową o numerze (...) wydaną małoletniej N. G.. Dyspozycja ta nie została zrealizowana. /okoliczność bezsporna, dyspozycja powoda k. 33/

Na skutek złożenia w dniu 24 listopada 2012r. dyspozycji przez N. G. nastąpiło zamknięcie wyżej opisanego rachunku bankowego oraz karty płatniczej. /dowód: zamknięcie rachunku bankowego oraz karty k. 62/

Powyższe ustalenia wynikają w przeważającym zakresie z bezspornych między stronami okoliczności sprawy, a ponadto znajdowały uzasadnienie w złożonych do akt dokumentach, których autentyczność nie była kwestionowana. Pozostałe wnioski dowodowe – odnoszące się do innych niż opisane wyżej dokumenty – zostały przez sąd pominięte albowiem nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Sąd zważył:

Wobec braku usprawiedliwionych podstaw powództwo podlegało oddaleniu.

Stosownie do przepisu art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Dobra osobiste stanowią przedmiot regulacji wykraczającej poza zakres prawa cywilnego albowiem liczne dobra osobiste zostały uregulowane m.in. w Konstytucji (np. nietykalność osobista i wolność osobista - art. 46, życie prywatne, życie rodzinne, cześć, dobre imię oraz decydowanie o swoim życiu osobistym - art. 47, wolność poruszania się art. 52). Ponadto orzecznictwo i doktryna uznały, obok wymienionych w przepisach dóbr osobistych także dobra osobiste takie jak.: tradycję rodzinną (por. wyrok SA w Łodzi, I ACa 557/13, lex 1394242), pamięć o osobie zmarłej (por. wyrok SN z 14.01.2010r., IV CSK 307/09, OSP 2011/2/15), prawo do życia w rodzinie (por. wyrok SA w Poznaniu w sprawie I ACa 392/13, lex 1342326), intymność i prywatność życia każdego człowieka, płéć człowieka jako element jego tożsamości (por. wyrok SA w Katowicach, I ACa 276/04, OSA 2004/10/31, lex 127293).

Przepisy prawa cywilnego nie zawierają wyraźnej definicji pojęcia dóbr osobistych, a różnorodność występujących dóbr – na co wskazuje pośrednio przykładowe wyliczenie powołanego wyżej przepisu art. 23 k.c. – przesądza o niemożliwości ogólnego ujęcia. Tym niemniej, pomimo braku definicji przyjmuje się, że dobra osobiste stanowią wartości o charakterze niematerialnym związane ściśle z jednostką ludzką, naturą człowieka, odnoszące się przede wszystkim do jego świata uczuć, stanu życia psychicznego. Podkreślić należy, że wszystkie dobra osobiste odnoszą się do zachowań wpływających na sferę psychiczną, duchową człowieka (dobra takie jak godność, zdrowie, cześć, życie rodzinne), chociaż niektóre z nich dotyczą takich zachowań, które odnoszą się do stanów rzeczy mających także, częściowo albo wyłącznie, charakter materialny, substancjonalny (dobra takie jak np. mir domowy, twórczość naukowa, artystyczna).

Za utrwalony należy też uznać pogląd – co wymaga zaakcentowania – że przy ocenie czy doszło do naruszenia dobra osobistego, decydujące znaczenie ma nie tyle subiektywne odczucie osoby domagającej się ochrony, ale całokształt sytuacji (kontekst), w którym doszło do zdarzenia mającego być źródłem naruszenia, jak również to jaką reakcją wywołuje w społeczeństwie to naruszenie (por. S. Dmowski. Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga pierwsza. Część ogólna. Wydanie 7., s. 100, LexisNexis, Warszawa 2006, Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 5 kwietnia 2002 r. II CKN 953/2000).

Odnosząc się natomiast do prawnych instrumentów ochrony dóbr osobistych wskazać należy, że w myśl powołanego już przepisu art. 23 k.c. dobra osobiste pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Natomiast zgodnie z przepisem art. 24 § 1 k.c., ten którego dobro osobiste zostało zagrożone cudzym działaniem może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne, a w przypadku dokonania naruszenia, na zasadach przewidzianych w kodeksie może żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Zasądzenie zatem określonej kwoty na cel społeczny w przypadku naruszenia dóbr osobistych ma się odbywać „na zasadach określonych w kodeksie cywilnym”. Przepis ten odsyła tym samym do art. 448 k.c., który poświęcony jest właśnie problematyce zadośćuczynienia w przypadku naruszenia dóbr osobistych. Przepis ten określa zasady zasądzenia świadczenia na cel społeczny czy zadośćuczynienia dla osoby pokrzywdzonej. Należy zatem przyjąć, iż stosowanie środków ochrony, o których mowa w dwóch pierwszych zdaniach art. 24 § 1 KC odbywa się wyłącznie na podstawie art. 24 § 1 k.c., natomiast zasądzenie zadośćuczynienia lub świadczenia na cel społeczny odbywa się na podstawie art. 448 w zw. z art. 24 § 1 k.c.

W związku z powyższym należy wskazać że do powstania roszczeń określonych w art. 24 § 1 k.c. niezbędne jest ustalenie dobra osobistego podlegającego ochronie, o którym mowa w art. 23 k.c., jego naruszenia i bezprawności działania sprawcy. Ciężar dowodzenia w tym zakresie ciąży w sprawie o ochronę dóbr osobistego na powodzie zgodnie z ogólnymi zasadami dowodzenia o których mowa w art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c.

Mając na uwadze powyższe Sąd uznał, że nie mieści się w katalogu dóbr osobistych określone przez powoda jako dobro osobiste „prawo do poszanowania oświadczenia woli” wynikające (jak zdaje się sugerować powód) z „wolności wyboru”. O ile do dóbr osobistych należących do kategorii praw wynikających ze swobody wyboru zaliczyć można np. prawo do swobodnego wyboru sposobu życia, światopoglądu, wolności wyznawania przekonań religijnych (por. wyrok SN z dnia 20 września 2013r., II CSK 1/13, lex 1388592), to do dóbr osobistych nie można zaliczyć prawa do poszanowania oświadczenia woli jako takiego, którego przedmiotem w tym konkretnym przypadku była dyspozycja zamknięcia rachunku bankowego. Nie tylko bowiem dobro, które próbuje konstruować powód nie odnosi się do określonych uniwersalnych wartości związanych ściśle z jednostką ludzką, ale również przedmiot oświadczenia woli powoda nie odnosił się do uznanych dóbr osobistych.

Samo pojęcie oświadczenia woli definiuje się jako takie zachowanie osoby dokonującej czynności prawnej, które ujawnia wolę osoby w sposób dostateczny (art. 60 k.c.). Brak uwzględnienia (czy poszanowania) oświadczenia woli określonej osoby, w zależności od tego w jakiej sytuacji oświadczenie to zostało złożone, może rodzić odpowiedzialność co najwyżej odszkodowawczą związaną ze stosunkiem umownym czy określonymi działaniami poprzedzającymi

zawarcie umowy lub mającymi na celu wywołanie określonych skutków prawnych w sferze stosunków cywilnych danej osoby. Samo oświadczenie woli jako takie i prawo do jego poszanowania nie należy do kategorii dóbr osobistych.

Słuszność powyższej oceny Sądu potwierdza analiza orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, albowiem takie dobro osobiste jak twierdzi powód nie zostało dotąd uznane w judykaturze. Jako przykład na potwierdzenie tego, że w przypadkach podobnych do analizowanego w niniejszej sprawie nie uznano za dobro osobiste oświadczenia woli o wyborze, można wskazać, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi w sprawie I ACa 639/09 (wyrok z dnia 9 października 2009r., lex 1116029), gdzie przyjęto, że „prawo do swobodnego wyboru szpitala przez świadczeniobiorcę usług medycznych nie mieści się w kategoriach dóbr osobistych unormowanych przepisem art. 23 k.c.”, które to orzeczenie zapadło w stanie faktycznym, w którym nie uwzględniono oświadczenia pacjenta co do wyboru szpitala w którym zamierzał się leczyć.

Wobec tego, iż nie istnieje takie dobro osobiste jak „prawo do poszanowania oświadczenia woli wynikające z wolności wyboru”, powód nie mógł domagać się w niniejszym procesie ochrony i skutecznie żądać zapłaty określonego świadczenia na cel społeczny. Nie zależnie od tego należy wskazać, że powód nie wykazał aby w wyniku działania pozwanego poniósł jakąkolwiek krzywdę.

Sytuacja opisana przez powoda polegająca na tym, że zamknięcie rachunku bankowego jego córki N. G. nie nastąpiło na podstawie oświadczenia powoda, które to oświadczenie zostało złożone w oddziale pozwanego w dniu 23 listopada 2012r., mogłaby podlegać rozważeniu na płaszczyźnie nienależytego wykonania umowy rachunku bankowego, a tym samym pozwany mógłby ewentualnie odpowiadać ex contractu. Takie roszczenie nie zostało jednak w sprawie zgłoszone. Należy jednak mieć na uwadze, że gdyby takie roszczenie zostało zgłoszone, to w takim przypadku powodowi nie przysługiwałaby legitymacja do wstąpienia z roszczeniem (roszczeniami) wynikającym z nienależytego wykonania umowy albowiem powód nie był stroną umowy rachunku bankowego, którego dotyczyło jego oświadczenie woli z dnia 23 listopada 2012r. W tym aspekcie należy też wyjaśnić, że powód pozostaje w błędzie twierdząc, że stroną umowy nie mogła być jego „nieletnia córka” (w istocie powinno się posługiwać pojęciem małoletnia albowiem pojęcie nieletnia odnosi się wyłącznie do regulacji przestępczości i demoralizacji osób do 17 roku życia). Należy wskazać, że funkcjonują obok siebie w języku prawnym dwa pojęcia: zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych i każde z tych pojęć odnosi się do innej kategorii. Ogólnie rzecz ujmując zdolność prawna oznacza zdolność (możliwość) bycia podmiotem praw i obowiązków, która to zdolność przysługuje każdemu człowiekowi od chwili urodzenia (art. 8 k.c.). Podmiotem praw może być zatem ten kto ma zdolność prawną. Z kolei zdolność do czynności prawnych oznacza zdolność do nabywania za pomocą własnych czynności prawnych praw i zaciągania zobowiązań. Osoba fizyczna może mieć pełną zdolność do czynności prawnych, ograniczoną zdolność lub nie mieć tej zdolności w ogóle – zależy to m.in. od wieku osoby fizycznej. W okolicznościach sprawy należy wskazać, że powód nie rozróżnił należycie tych pojęć. Istotnie małoletnia córka powoda nie posiadała przed ukończeniem 18 roku życia pełnej zdolności do czynności prawnych, jednak posiadała od chwili urodzenia zdolność prawną, co z kolei przesadza o tym że mogła i była podmiotem praw i obowiązków wynikających z umowy rachunku bankowego czyli stroną tej umowy. Inną kwestią pozostaje to, że nie mogła samodzielnie dokonywać czynności prawnych albowiem pełnej zdolności do czynności prawnych nie posiadała – nie miało to jednak wpływu na ocenę tego kto był stroną umowy. Jak wynika przy tym wprost z umowy rachunku bankowego złożonego do sprawy, umowa ta została zawarta pomiędzy N. G. a (...) Bankiem (...) S.A. w K., a nie jak twierdzi powód pomiędzy powodem a Bankiem.

Przedstawione okoliczności przesądziły o oddaleniu powództwa, o czym Sąd orzekł na podstawie powołanych przepisów jak w wyroku z dnia 12 maja 2014 roku.

O kosztach postępowania sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sporu wyrażoną w przepisie art. 108 § 1 k.p.c. i art. 98 k.p.c., zaliczając do kosztów niezbędnej obrony pozwanego wynagrodzenie jego pełnomocnika, o którym orzekł na podstawie powołanych przepisów przy uwzględnieniu § 6 pkt. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu [Dz.U. 2002, Nr 163, poz.1349 ze zm.] oraz opłatę skarbową od pełnomocnictwa.